

Juvenália XII.

2025. május 9.

Program- és
absztraktfüzet

Eötvös József Collegium

EC Nagyklub

118, Budapest, Ménesi út 11-13.

Program

8.30-8.45 Megnyitó

8.45-9.00 Kötetbemutató - Juvenália 8-9-10

9.00-9.30 Kávészünet

Nyelvtudomány szekció
Szekcióelnök: Prótár Noémi

9.30-10.00 **Palotás Napsugár:** Nyelvi manipulációs stratégiák az IKEA termékleírásaiban

A 20.század irodalma szekció
Szekcióelnök: Mosza Diána

10.00-10.30 **Erdős Judit Eszter:** Jorge Luis Borges *Az első magyar költőhöz* című versének fordítói értelmezései

10.30-11.00 **Szücs Bálint:** Nem sok, ellenben kevés - „*That's all*”
Az elbeszélő karakterábrázolásának narratológiai elemzése Hajnóczy Péter angliai utazása kapcsán írt szövegeiben (*Egy pár cipő, Hotel Hobbs, A térkép*)

11.00-11.30 **Szalai Panni:** „*Ugyanúgy szeretlek*” -
Homoszexualitás és szubaltern szerepek
kapcsolata Faludy György *Pokolbéli víg
napjaim* című regényében

11.30-12.30 Ebédszünet

Kortárs irodalom szekció

Szekcióelnök: Kőszeghy Ferenc

12.30-13.00 **Pavlovits Gitta:** „az igazmondás otrombasága”
avagy az önreflexív giccs megjelenése Locker
Dávid *Beszédkényszer* című kötetében

13.00-13.30 **Nagy Benedek Máté:** Testábrázolás
Németh Zoltán *Kunstkamera* című
kötetében

13.30-14.00 **Szabó Cecília:** Befogadni és beavatni -
A metapoétikus figurák jelentősége
Christoph Ransmayr *Die letzte Welt*
című regényében

14.00-14.30 **Veres Gábor András:** Posztmodern verses
regénybe bújtatott Csontváry Jász Attila
által

14.30-15.00 Kávészünet

Befogadás- és eszmetörténet szekció

Szekcióelnök: Hajdu Ildikó

15.00-15.30 **Százados András:** Ágra akadt halak - Az özönvíz ábrázolása Horatius *I.2. carmenében* és Ovidius *Metamorphosesében*

15.30-16.00 **Mach Igor:** „Kézről kézre, szívből szívbe szállva” - Amade László verseinek folklorizációja a *Sziveket Ujitó Bokréta* című kötet tükrében

16.00-16.30 **Drótos András:** A szó tulajdona - A szerzői jog története és kérdései

16.30-17.00 **Köbli Máté:** „Az a világ kint haddal tele - *de nem abba halunk bele*” - Szepessy László és az első magyar verseskötet a Nagy Háborúról, avagy egy kultuszteremtési kísérlet kudarca

Absztraktfüzet

Palotás Napsugár

magyar-oroszosztatlan tanárszak

Nyelvi manipulációs stratégiák az IKEA termékleírásaiban

Az értékesítés és a marketing régóta épít a fogyasztók tudatalattijára a vásárlások ösztönzésének érdekében. A vásárlók befolyásolására használt módszerek alapvető céljai, hogy rávegyék a fogyasztót az azonnali, a nagyobb mennyiségű, vagy gyakoribb vásárlásokra (Foxall, 1997: 17). A marketingstratégiák ismerete és alkalmazása elengedhetetlen ahhoz, hogy egy termékek árusításával foglalkozó cég sikeres legyen vállalkozásában. Meglátásom szerint az IKEA mestere a pszichológiai alapú értékesítésnek. Többek között nagy figyelmet fordít az online marketingre, weboldala korszerű, felépítése tudatos, hogy a fogyasztókhoz – akár az áruházakban – lehetőleg a legtöbb termék eljusson.

A kutatásomban az IKEA weboldalának termékleírásaiban fellelhető érvelési hibákat vizsgálom Teun A. van Dijk kritikai diskurzuselemzési keretrendszerén belül. Értelmezésem szerint ezek az érvelési hibák mind tudatosak, s a marketingpszichológia eszközei. Gyakori például az *argumentum ad populum*, azaz népszerűsége hivatkozás, amikor a termék leírása arra épít, hogy a terméket sok ember megvásárolta, vagy sokan szeretik, így a népszerűsége miatt érdemes megvenni, az *argumentum ad verecundiam*, vagyis tekintélyre hivatkozás, amikor szakértők vagy designerek ajánlására hivatkozva próbálják meggyőzni a fogyasztót, függetlenül attól, hogy valóban szüksége van-e az adott termékre, vagy a *red herring*, az elterelő hadművelet, amikor egy termék előnyei között olyan irreleváns részleteket emelnek ki, amelyek elterelik a figyelmet a lényegi kérdésekről.

Az elemzés vizsgálja a szövegrészek diskurzusvezérelt tartalmát, amelyek manipulatív szándékkal a fogyasztói viselkedés befolyásolására törekednek. Továbbá Dajka Gábor *Én megmondtam* (2020), valamint *Online marketing és pszichológia* (2023) című könyvei nyomán kitérek olyan konkrét marketingstratégiákra is, amelyeket a nyelvi megformáltsággal a szöveg is felhasznál.

Bibliográfia:

Árvay Anett 2003. *A manipuláció és meggyőzés pragmatikája a magyar reklámszövegekben.* Általános Nyelvészeti Tanulmányok, 20, 11–35.

Dajka Gábor 2020. *Én megmondtam.* Online forgalomnövelő Kft. Budapest.

Dajka Gábor 2023. *Online Marketing és Pszichológia.* Online forgalomnövelő Kft. Budapest.

Foxall, Gordon 1997. *Marketing Psychology: The Paradigm in the Wings.* PALGRAVE Macmillan, London.

van Dijk, Teun A. 2000 [1993]. *A kritikai diskurzuselemzés elvei.* (Ford. Kriza Borbála). In Szabó Márton – Kiss Balázs – Boda Zsolt (szerk.): *Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus. Szövegváltozatok a politikára.* Tankönyvkiadó–Universitas. Budapest, 442–477.

Erdős Judit Eszter

magyar-spanyol osztatlan tanárszak

Jorge Luis Borges *Az első magyar költőhöz* című versének fordítói értelmezései

Jorge Luis Borges argentin írónak legalább három olyan műve ismert, amelyben megidézi a magyarokat: A *teológusok* címet viselő novellája, illetve *Himnusz* és *Az első magyar költőhöz* című versei. A XX. század egyik legnagyobb dél-amerikai írójának érdeklődése kultúránk iránt – ugyan többek érdeklődését felkeltette már – mindmáig megfejtetlen maradt.

Kutatásomban Borges 1972-ben kiadott *Tigrisek aranya* (*El oro de los tigres*) című kötetében megjelenő *Az első magyar költőhöz* című versével és annak három magyar fordításával foglalkozom: az 1970-es években keletkezett Somlyó György-fordítással (SOMLYÓ, 1999), a 2010-es években született Szócs Géza-fordítással (SZÓCS, 2014), illetve a 2020-ban publikált Csuday Csaba-fordítással (CSUDAY, 2020). Előadásom fókuszába a magyar vonatkozású művek közül *Az első magyar költőhöz* című vers került fordításainak aránylag nagy száma, ezek eltérő fordítói megközelítése és gazdag intertextualitása okán.

Céлом, hogy az eredeti vers elemzésével, továbbá az egyes fordítások egymással és a forrásnyelvi szöveggel való összehasonlítása által feltárjam a fordítók értelmezéseit az első magyar költő kilétéről, ennek megjelenési módját az egyes fordításokban, illetve az ezáltal kijelölt helyüket a magyar kultúrában. Mindezek mellett röviden kitérek az első magyar költő kiléte eltérő értelmezésének lehetséges okaira, ami magyarázatként szolgál arra, hogy a versnek ennyi fordítása készült ezek recepciójára és a magyar irodalmi közegre gyakorolt hatásaikra.

Előadásom tehát *Az első magyar költőhöz* című verset vizsgálja a különböző fordításokra fókuszáló megközelítésmóddal. Továbbá a három magyar fordítás példáján keresztül rálátást nyújt a vers fordításának kapcsán felmerülő lehetséges dilemmákra, mint például a szerzői szándékhoz való ragaszkodás és ennek szövegbeli megvalósulása, a célnyelv kulturális közegébe való beágyazása, valamint az egyéni fordítói érdekek szerinti felhasználás jogossága.

A primer szövegek elemzésének gerincéül Pusztai-Varga Ildikó *Szépirodalmi szövegek fordításszempontrú elemzése* című tanulmánya (PUSZTAI-VARGA, 2024: 217–234) szolgált. Ez alapján kutatásomban a trianguláció módszerét alkalmazva a szövegelemzés és -összehasonlítás mellett, reflektálok a Borges-életműre, az egyes fordítók magyar fordításhagyományban elfoglalt helyére és fordítói motivációjukra egyaránt.

Bibliográfia:

SOMLYÓ György, *Az első magyar költőhöz*, Látó, 10. (1999), 114.

SZÓCS Géza, *Az első magyar költőhöz*, Irodalmi Jelen 14. (2014), 121.

CSUDAY Csaba, *Jelen, máshol, sehol. Versek, versfordítások* (1967-2020), Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2020, 144.

PUSZTAI-VARGA Ildikó, *Szépirodalmi szövegek fordításszempontrú elemzése = Bevezetés a fordítás és tolmácsolás kutatómódszertanába II.*, szerk. KLAUDY Kinga–ROBIN Edina–SEIDL-PÉCH Olívia, ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszék, MANYE Fordítástudományi Szakosztály, Budapest, 2024, 217–234

Szücs Bálint

történelem alapszak

Nem sok, ellenben kevés - „*That's all*”

**Az elbeszélő karakterábrázolásának narratológiai elemzése Hajnóczy Péter
angliai utazása kapcsán írt szövegeiben
(*Egy pár cipő, Hotel Hobbs, A térkép*)**

Hajnóczy Péter 1979 januárjában a magyar belügyi hatóságok jóváhagyásával Londonban töltött egy rövid időt. Ez az elem általában megjelenik Hajnóczy életét áttekintő tömörebb leírásokban is, azonban az utazása kapcsán írt három kis terjedelmű, a szerző életében kiadásra nem került novella értelmezésével a recepció eddig nem foglalkozott. Előadásomban elhelyezem ezt a három novellát Hajnóczy munkásságának kontextusában, illetve megvizsgálom, hogy a Hajnóczy műveiben kiemelt jelentőséget kapó elbeszélői önkonstruálásnak milyen narratológiai jellegzetességei jelennek meg.

Az *Egy pár cipő*, a *Hotel Hobbs* és *A térkép* című írások által felkínált egyik legizgalmasabb lehetőség azok megírásában rejlik. A szerző feltehetőleg az angliai utazását követő évben írta meg ezeket a novellákat, melyek kiadására azok erős politikai felhangjából adódóan nem is gondolhatott. Ezáltal ezekben a szövegekben az elbeszélőnek sajátos önábrázolásra nyílik lehetősége, ami jelen írásokban kiegészül a szerző valós élményével is.

Vizsgálatom tárgya a novellákban megjelenő, a magyar és az angol kulturális közeg összeütközésében megkonstruálódó elbeszélő énértése. A felszínre kerülő különbségek elbeszélőre gyakorolt elidegenítő hatását többek között Mieke Bal elméletét fölhasználva narratológiai elemzéssel mutatom be. Ezzel megkísérlem kiegészíteni azt a recepcióban meggyökeresedett Hajnóczy-képet, amelyet már az író halála után megjelent memoárok létrehozta. Mindezt a szöveghelyek szoros olvasásával, valamint a gyakori nézőpontváltások, a novellákba sűrűn beillesztett vendégszövegek, illetve a motívumhasználat vizsgálatával igyekszek elérni. A három novella elemzésével emellett céloom nemcsak a Hajnóczy-értelmezés bővítése, hanem a korszak irodalmára jellemző Nyugat-kép új megközelítése.

Bibliográfia:

BAL, Mieke, *The Narrating and the Focalizing: A Theory of the Agents in Narrative*, trans. Jane E. LEWIN, *Style* (Spring 1983) 17/2., 234–269.

MÉSZÖLY Miklós, *Hajnóczy Péter 1942–1981*, *Mozgó Világ* 1981/9., 90–91.

NÉMETH Marcell, *Hajnóczy Péter*, Kalligram, Budapest, 1999.

TURI Tímea, *Hajnóczy háta = De capo al fine: folytatódó párbeszédben... Hajnóczy-tanulmányok II.*, szerk. CSERJÉS Katalin–GYURIS Gergely, Lectum, Szeged, 2008, 11–29.

Szalai Panni

történelem alapszak

„Ugyanúgy szeretlek” - Homoszexualitás és szubaltern szerepek kapcsolata Faludy György *Pokolbéli víg napjaim* című regényében

Faludy humanista világpolgár-attitűdjének munkáira gyakorolt hatása közismert. Talán e vonása, az antikvitás piedesztálra emelése, lehetett az oka annak, hogy az éppen virágkorát élő orientalizmus jegyei több művében is nyomot hagytak. „Európa mint szubjektum narrativizálódik, (...) úgy viselkedik, mintha mentes volna minden geopolitikai meghatározottságtól” (SPIVAK, 450–451). A világ keleti felének másságát többek között a „férfias nyugat” - „nőies kelet” hierachikus bináris oppozíciója tartja fenn. Joseph A. Boone szerint ez a felosztás alávetett típusú, queer töltetű diszkurzusban is megnyilvánulhat. Faludy előszeretettel konstruált pikareszki szándékkal történelmi folyamatokat: 1962-es önéletrajzírása, a *Pokolbéli víg napjaim* Afrika című fejezetében, más európai szerzőkhöz hasonlóan, ő is a gátlástalan kalandor identitását ölti magára. Ebben a kontextusban a térség ábrázolása azzal a homoszexuális nyaralóparadicsom-illúzióval rokonítható, amit Észak-Afrika az orientalista világképben betöltött. Márpedig Faludy percepcióját jó eséllyel befolyásolta a saidi fogalom. Csiszár Gábor szerint pedig éppen a Faludy-szerepek kavalkádja indokolja, hogy az életműhöz marginalitáselméleti szempontok felől közelítsünk.

Gayatri C. Spivak *Szóra bírható-e az alárendelt?* c. tanulmányában fölvázolja – később irodalmi elemzésekben is elterjedt – posztkolonialista elméletét. A pozitív intenciókkal közelítő európai értelmiségiek hiába szólaltatják meg szövegeikben közvetetten a „harmadik világ” szubjektumát, gyakorlatukkal mégis önkénytelenül erősíti alávetettségét, *szubalternitását*. Korábbi európai utazókkal ellentétben Faludy emigránsként érkezik Marokkóba; a regényben megjelenő queer élmények lehetőséget biztosítanak a térség történelmileg is jelentős homoszexuális gyakorlatának vizsgálatára. Az elbeszélő kapcsolata a fejezet Amár nevű arabjával, annak feleségével, Buthánjával, valamint a sivatagi utazás során megismert rifkabil fiúval mind más nézőpontból közelíti meg a szubalternitást. Az elemzéshez ezen kívül keretet adhat a posztkolonializmus atyja, Edward Said és Joseph A. Boone queer fókuszú orientalista kutató között zajló, 1996-as eredetű vita. Boone szerint Said a klasszikus orientalista eszköztárban eltagadta jelentőségét a homoszexualitás gyarmati intoleranciájának. A téma összetettségét a pikareszk-küllem jellemzésével vezetem be, azután bemutatom kutatásom elméleti hátterét. Szövegelemzésemben a szereplők kapcsolatát a marokkói arab homoszexualitás kontextusában vizsgálom.

Bibliográfia:

BOONE, A. Joseph, *Vacation Cruises; Or. the Homoerotics of Orientalism*, PMLA 110. (1995), 89–107.

CSISZÁR Gábor, *Költői szerepek és imázsalkotás Faludy György életművében* (doktori disszertáció)

DUNNE, W. Bruce, *Homosexuality in the Middle East: An Agenda for Historical Research*, Arab Studies Quarterly, 1990/3/4., 55–82.

MASSAD, Joseph, *Edward W. Said and Joseph A. Boone's The Homoerotics of Orientalism*, Cultural Critique 98. (2018), 237–261.

SPIVAK, Gayatri Chakravorty, *Szóra bírható-e az alárendelt?*, Helikon 46. (1996), 450–483.

Pavlovits Gitta

magyar alapszak

„az igazmondás otrombasága” avagy az önreflexív giccs megjelenése Locker Dávid *Beszédkényszer* című kötetében

Az esztétika már régóta fontosnak tartja elkülöníteni a magas- és tömegművészetet. A tömegkultúra határákörébe helyezi el a giccset, és kijelenti róla, hogy a rossz ízlés velejárója. Tomas Kulka szerint a giccs egy olyan elem, amihez a hozzárendelt érzelmi töltet közhelyként működik, ezért nem készíti a befogadót kognitív energia-befektetésre, így művészeti értelemben értéktelennek számít. Így az olyan műveket, melyekben megjelenik a giccs, az irodalomkritika általában elmarasztalja.

A kortárs fiatal líra egyik szembetűnő jelensége az új alanyiség, amelyre a kritika a pseudo-személyesség fogalmát használja, ami a kitárulkozó vallomásosságra épít az areferenciális szöveghagyományokkal szemben. Ennek értelmében a személyesség, az autobiografikus olvasat és az érzelmek kerülnek a középpontba. Előadásomban amellet érvelek, hogy Locker kötetére miért a kulkai giccsstelenítés fogalmát lehet a legjobban alkalmazni esztétikai szempontból. Azt mutatom be, Locker hogyan képes olyan képeket visszahódítani magának, amelyek eddig giccsnek számítottak a lírában. Mindezek alapján az előadásom fő kérdése a következő: hogyan tud egy kortárs verseskötet az autentikusságra törekedve egyes giccsstémákat újrafelhasználni csupán az által, hogy reflexíven viszonyul a saját mondanivalójához?

Bibliográfia:

BALOGH Gergő, *Költészeti fenséges (A 2010-es évek fiatal magyar költészetéről)*, Alföld 71/12 (2020), 50–57.

BARÁTH Tibor, *Locker Dávid verseiről - kötet előtt, kritika helyett*, Hitel, 2022.06.14.

KULKA, Thomas, *Giccs és művészet*, MMA, Budapest, 2020.

HELMRICH Márton, *Kényszerűség szülte beszéd, Locker Dávid Beszédkényszer című kötetéről*, Alföld Online, 2024.08.22.

LOCKER Dávid, *Beszédkényszer*, Prae, Budapest, 2024.

Nagy Benedek Máté

magyar alapszak

Testábrázolás Németh Zoltán *Kunstkamera* című kötetében

Németh Zoltán szlovákiai magyar költő és irodalomtörténész szépírói munkásságára egyre több és több figyelem irányul. Legtöbbször konceptuális versesköteteiben a testi-nyelvi abúzussal, a tabuval, háborús, társadalmi traumákkal, valamint a természet-kultúra és ember-állat-növény oppozíciójának felbontásával foglalkozik (Galda 2024: 106). A kötet címe Nagy Péter cár hírhedt, azonos nevű szentpétervári múzeumát idézi. A *Kunstkamera* ma is működő tárlatainak alapját torz testek, embriók preparátumai és formalinban ázó magzatok adják. A verseskötet borítóján a kiállítás ismert darabjai, üvegben konzervált sziámi ikerpár látható (Nagy 2015: 73). A kötet értelmezéséhez fontos a *Kunstammer* (csodakamra) fogalma, amely egy bizonyos múzeumtípust jelöl. A *Kunstammerek* Horst Bredekamp értelmezésében „természet képzelet-csapongásait nagyobb léptékű eszközökkel tereli(k) a lehetőség szerinti biztos mederbe. (...) ahol a játékos természet nyomon követhető, egyben gátak közé kényszeríthető és meghatározott irányba terelhető”(Bredekamp 1994: 108). Az ilyen kiállítások célja általában a szemlélő érzékszerveinek túlterhelése a rendszerezés nélkül, szorosan egymás után felsorakoztatott, felhalmozott számolatlan „kinccsel”, természeti képződménnyel, ásvánnyal, preparátummal. Németh Zoltán *Kunstkamerája* inverz csodakamra, amely kísérletet tesz a szentpétervári múzeum torz embrióinak megszólaltatására, lecsupaszított, dadogás-szerű nyelvükön kísérli meg a roncsolt testek, a fájdalom és szenvedés dimenzióinak bemutatását. A kötet testpoétikájának értelmezéséhez Catherine Cucinella huszadik századi és kortárs angol nyelven alkotó költők testpoétikus gesztusait elemző könyvét is felhasználom. Előadásomban azt vizsgálom, hogy Németh kötetében a *Kunstkamera* működésmódja hogyan válik poétikai szervezőerővé, illetve azt, hogy a kristevai abjektrel és magzatnyelvvvel asszociálható megszólalásmód hogyan kapcsolódik össze az ábrázolt testek torzságával, határaiknak felbomlásával és a nyugati filozófiákban hagyományos bináris oppozíciók mentén tételezett kategóriák (ember-állat-növény, ember-gép, természet-kultúra) egymásba folyásával.

Bibliográfia:

GALDA Gábor, „A szeme mögül egy varánusz néz kifelé” – *Poszthumanista szólam Németh Zoltán Tektonika című kötetében*, *Tempevölgy*, 2023/ 4. szám

NAGY Csilla, *Az emberek alkonya*, Németh Zoltán *Kunstkamera* című kötetéről, *Híd*, 2015/6., 72–80.

BREDEKAMP, Horst, *A Kunstammer mint játéktér*, *Café Babel*, 1994/ 14. sz., 105–122.

CUCINELLA, Catherine, *Poetics of the body*, Palgrave Macmillan, London, 2010

KRISTEVA, Julia, *Bevezetés a megalázottsághoz*, *Café Babel* 1996/20. szám, 169–184.

FÖLDES Gyöngyi, *Felcímkezve, formalinban*, *Élet és irodalom*, 2015. január 16.

Szabó Cecília

magyar alapszak

Befogadni és beavatni - A metapoétikus figurák jelentősége Christoph Ransmayr *Die letzte Welt* című regényében

Christoph Ransmayr (1954-) az ovidiusi *Metamorphosest* újraértelmező 1988-as regénye megjelenését követően közönségsikernek számított, és jelentős tudományos visszhangot is kapott mint az intertextualitás által nyilvánvalóan metaszinteket nyitó, ugyanakkor a saját korára érzékenyen reflektáló posztmodern alkotás. A művön több regénytípus jellegzetességeit vélték felfedezni, ám egyértelmű kategóriakeretek közé nem sikerült beszorítani ezt a sokrétű szöveget.

Kutatásom a mű beavatástörténetként való értelmezésének lehetőségét veti fel, kiemelve a regény metapoétikus szereplőinek jelentőségét.

Kiindulópontom, hogy a regényben – jelentős eszmetörténeti hagyományra visszavezethetően – a művészet apológiája jelenik meg a modernség racionalitásával szemben. A cselekmény során Cotta, a főszereplő elhagyja a józan ész által szabott kereteket, és átkerül egy másik, a mítosz és a műalkotás uralta világba. Ebben a folyamatban különösen fontosak azok a karakterek, akiknek sorsa a művészi létformára vagy magára az alkotásra reflektál. Az ő Cottára tett hatásuk a térbeli elmozdulásnál is jelentősebb szerepet játszik a rációból a fikcióba való átlépésben.

Értelmezésem abból a szembeállításból indul ki, amelyet a korábbi recepció a regény főbb terei és a hozzájuk kötődő eszmevilágok közt vázolt fel. Ezt a térpoétikai értelmezést bővítem ki a beavatástörténet lépéseinek vizsgálatával. Ehhez elsősorban a regény szövegét vizsgálom, kiegészítve a pretextus, Ovidius *Metamorphoses*ének releváns részleteivel.

Bibliográfia:

BARTSCH, Kurt, *Dialog mit Antike und Mythos. Christoph Ransmayrs Ovid-Roman 'Die Letzte Welt.'*, Modern Austrian Literature, 23, 3/4 (1990), 121–33.

HARBERS, Henk, "*Die Erfindung der Wirklichkeit*": Zu Christoph Ransmayrs *Die letzte Welt*, The German Quarterly. Modern Austrian and (Erstwhile) GDR Literature, 67/1 (1994), 58–72.

MORDECAI, Marcus, *What Is an Initiation Story?*, The Journal of Aesthetics and Art Criticism, 19. 2 (1960), 221–228.

SCHILLING, Erik, *Der zweite Tod des Autors? Metamorphosen der Postmoderne in Christoph Ransmayrs Die letzte Welt*, Textpraxis. Digitales Journal für Philologie, 4. 1. 2012.

OVIDIUS, Publius Naso, *Átváltozások (Metamorphoses)*, ford. DEVECSERI Gábor, Devecseri Gábor művei, Magyar Helikon, Budapest, 1975.

RANSMAYR, Christoph, *Die letzte Welt. Mit einem Ovidischen Repertoire*, Fisher, Frankfurt am Main, 2013.

Veres Gábor András

szabad bölcsészet alapszak

Posztmodern verses regénybe bújtatott Csontváry Jász Attila által

Jász Attila műve, a *Naptemplom villanyfényben*, először a 2024-es emelt magyar szóbeli tételsorban lett a *Művek a kortárs magyar irodalomból* című témakör része, és ez a kutatás idejéig sem változott. Azonban recepciója igen szűk, és ami van, az is csak a felkészítő tanárok által írott, mintaként szolgáló feleletvázlatok csupán. Ezek nagyrészt műfajelméleti szempontból járják körbe az alkotás elemzését – és én is ezt szeretném tenni a versregény mint műfaj perspektívájából, annak a posztmodernben megjelenő utóéletét is ezáltal kutatva.

Ehhez Imre László monográfiájára, *A magyar verses regényre* támaszkodom, hogy a műfaj sajátosságaival összevegyem Jász Attila *Naptemplom villanyfényben* című alkotását. Ezt követően a műfaj tovább élését tekintem át, többek között azt, hogy a történeti verses regény és annak értelmezései, hogyan kapcsolódnak a posztmodern irányzathoz, ez miként jelenik meg a szóban forgó műben, illetve milyen klasszikusan verses regényként számon tartott művekből merít a *Naptemplom villanyfényben*. A posztmodern vizsgálatához elsősorban kettő írást, Fredric Jameson tanulmányát, a *Postmodernism, or The Cultural Logic of Late Capitalism*¹ című írást, és Tillmann J. A. *Későújkor, avagy a posztmodern más perspektívából* című tanulmányát használom.

Azonban a *Naptemplom villanyfényben* mint Csontváry-biográfia és értelmezés jelentősen megnehezíti a műfaji besorolást. Ugyanis felmerül a kérdés, hogy ez a művészeti ágakat átjáró habitus a posztmodern versregény sajátossága, hasonlóan ahogy korábbi implementációi a műfajnak az irodalmi műnemeket keverte; vagy pedig csupán Jász Attila sajátos és igen egyedi művészi eszköztárának megoldása? Ezen részletkérdés megválaszolásához más Jász Attila művekhez szükséges nyúlni, főként azokhoz, amelyek a *Naptemplom villanyfényben* mellett megjelentek a *Belső árnyék* című kötetben (*Behunyt szemmel* és *Szent nyírfakéreg ketchuppal*).

Összefoglalásképpen, előadásom célja a posztmodern verses regény körüljárása, kifejezett hangsúllyal a Jász Attila-életműben megjelenő keveredése a művészeti ágaknak, és vajon ez az aspektus része lehet-e a műfaji sajátosságoknak.

1 Ennek magyar kiadása: JAMESON, Frederic, *A posztmodern, avagy a késői kapitalizmus kulturális logikája*, ford. Dudik Annamária Éva, Noran Libro, Budapest, 2010.

Százados András

klasszika-filológia alapszak

Ágra akadt halak - Az özönvíz ábrázolása Horatius *I.2. carmenében* és Ovidius *Metamorphosesében*

Quintus Horatius Flaccus háromkötetes *Carminája* Kr.e.23-ban jelent meg; ennek második verse a csapásoktól sújtott Róma képét tárja először elénk, majd áttér a mitológiai özönvíz leírására. Az emberiség megsemmisülését hozó katasztrófa azonban nem tragikus jelenetekben, hanem szürreális, ironikus, groteszk képekben jelenik meg: turistaként nézelődő fókákat, faágak közt fennakadt halakat és lubickoló őzeket látunk. Ezen szövegrészlettel szoros intertextuális kapcsolatban áll Ovidius *Metamorphosesének* özönvíz-ábrázolása. Publius Ovidius Naso művében tizenöt könyvön keresztül tárgyal átváltozással végződő mitikus történeteket, ezek sorában ír Deucalionról és Pyrrháról, az özönvíz egyedüli túlélőiről. A képek itt is hasonlóan szürreálisak és humorban, iróniában gazdagok.

Előadásomban e két szövegrészletet kívánom elemezni és egymással összehasonlítani; kitérek az egyes horatiusi képekre, a részlet a vers egészében való elhelyezkedésére és az irónia szerepére. Ezután felvázolom, hogy Ovidius mennyiben utal elődjére, és miben újít ahhoz képest, mit bővít rajta, valamint a nála található szürreális képeket.

Végül kifejtem Horatius ódájának az özönvíz leírása után következő szakaszát: nyolc sorban a megáradt Tiberisről olvasunk, amint árvizével kívánja megbosszulni feleségének meggyilkolását; ez a részlet magyarázza meg a mitikus események kapcsolódását egy vershez, amely a Rómában történő csapásokat tárta elénk. Megértjük, hogy a római polgároknak az aktuális tapasztalat idézi fel az özönvíz emlékét. Azonban ez a szakasz is ironikus felhangot kap, hiszen elenyésző mértékű egy folyó áradása az egész emberiséget elpusztító katasztrófához képest. Felvetem az árvíz okának kérdését, a Remus meggyilkolása miatt az alapítástól kezdve és azóta is folyamatosan vétkező Róma gondolatát és a korszakban valóban megesezt áradásokat mint történeti háttérrel.

Összehasonlító módszert alkalmazok a kutatás első részében, az özönvíz tárgyalásánál; az árvízre áttérve pedig egy műrészletet elemzek önmagában szempontjaim mentén. Kutatásomban a hagyományos klasszika-filológiai megközelítést alkalmazom.

Mach Igor

magyar alapszak

„Kézzől kézre, szívből szívbe szállva” - Amade László verseinek folklorizációja a *Sziveket Ujító Bokréta* című kötet tükrében

Amade László költészetét az irodalomtörténetben több nézőpontból szokás értelmezni. Egyesek azt emelik ki, hogy Amade Balassi példáját követve tetőzi be a népiesség felé vezető utat a dalköltészetben (HORVÁTH 2006: 624.), mások pedig verseinek rokokó mivoltát vizsgálják (TŐZSÉR 1980: 429–427.), vagy a nemzetietlen korszak egyetlen nagy alkotójaként tekintenek rá (KERESTÉLY 1905: 5.). Kevesen figyeltek fel azonban arra a tényre, hogy Amade László versei a XVIII. század közköltészetében is megjelentek, így különböző változatokban éltek országszerte. A kéziratos énekeskönyvek mind a mai napig alulkutatott forrásbázisnak számítanak, bár Küllős Imola és Csörsz Rumen István munkájának köszönhetően az elmúlt évtizedekben egyre több kötet verseit ismerhette meg a nagyközönség nyomtatott formában is. A figyelmem központjában azonban nem egy ilyen új kiadás, hanem a *Sziveket Ujító Bokréta* 1914-es, Versényi György által sajtó alá rendezett változata áll (*Sziveket Ujító Bokréta* 1914.), amely ennek a jelenleg elveszettnek nyilvánított kéziratgyűjteménynek az egyetlen kiadása, és amely szintén kifejezetten alulkutatottnak számít.

Előadásomban a *Sziveket Ujító Bokréta*-ban is megtalálható öt plusz egy (a XXXVII. vers [*Nem tudom, ki szeretne*]) bár nem Amade alkotása, mégis része vizsgálódásomnak, hiszen a kor egyik kéziratos Amade gyűjteményének [Mészáros Ignác versgyűjteménye] részét képezi) Amade-változatot vizsgálom a Schiller Erzsébet és Ajkay Alinka által szerkesztett, 2004-ben kiadott kritikai kiadás (SCHILLER–AJKAY 2004.) és egyéb kéziratos énekeskönyvi előfordulás tükrében. Előadásom célja, hogy bemutassam a szövegek változását, variálódását, legyen szó lexikai, ritmikai vagy tematikus eltérésekről. Véleményem szerint egy adott szerző folklorizálódott szövegeinek vizsgálatával demonstrálható leginkább a közköltészeté válás szövegalkító hatása.

Kutatásom interdiszciplináris megközelítéseket tartalmaz. A szövegváltozatok vizsgálatához szükséges filológiai szempontok bevonása. A közköltészet teljeskörű bemutatása és alkalmazása érdekében pedig folklorisztikai megközelítéseket is felhasználok.

Bibliográfia:

KOROMPAY H. János–KOROMPAY Klára (szerk.): *Horváth János irodalomtörténeti munkái II.*, Osiris, Budapest, 2006, 623–676.

KERESTÉLY Olga, *Várkonyi Amade László báró élete és költészete*, Ny. Gombos Ferenc Könyvsajtója, Kolozsvár, 1905.

Mészáros Ignác versgyűjteménye, (Stoll 280.)

BÍRÓ Ferenc–DEBRECZENI Attila (szerk.): *Régi magyar költők tára XVIII. század, VII., Amade László versei*, kiad. SCHILLER Erzsébet–AJKAY Alinka, Balassi, Budapest, 2004.

Sziveket ujító bokréta, kiad. VERSÉNYI György, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1914.

TŐZSÉR Árpád, *A rokokó vers mozdulatai (Amade László költészetéről)*, Irodalomtörténeti közlemények, 1980/4., 409–427.

Drótos András

osztatlan jogászképzés

A szó tulajdona - A szerzői jog története és kérdései

Hosszú út vezetett odáig, hogy a szerzői műveket és a szerzői létet olyan értéknek tekintsük, amit a jog is elismer és védelemben részesít. Ugyanakkor irodalmi modernség Magyarországon sem képzelhető el a szerző egyszerre irodalmi és jogi kategóriája nélkül. Sőt, a két terület (irodalom és jog) olyan kölcsönhatásáról beszélhetünk a 19. század végétől, amely alapjaiban meghatározza, miként viszonyulunk szövegekhez és létrehozóihoz (Balogh 2018). Kutatásom célja felderíteni és bemutatni mind azt a fejlődési folyamatot, ami a modern szerzőség kialakulásától egy 1884-es törvényen keresztül az 1999-es szabályozásig tart, és akár még azon is túl...

Pár száz éve kérdéses volt, hogy a szerzőt elismerik-e műve tulajdonosának, van-e egyáltalán joga pénzt elfogadni szellemi munkájáért? Mikor ezek már társadalmilag elfogadottá váltak, egyre nagyobb igény mutatkozott egy törvényre, hogy biztosítsa a szerzők jogait. Az elhúzódó és gyakran zsákutcába futó törvényalkotási folyamat végül létrehozta az első magyar szerzői jogi törvényt, ám számos tisztázatlan pont maradt, például, hogy kötelmi vagy dologi jogi, büntető vagy polgári jogi kategóriába tartozik-e a szerző joga? Az is hosszú időn keresztül vitatott kérdés maradt, hogy milyen viszony áll fönt az alkotó és a megalkotott műve között, a gondolattól a könyv kinyomtatásáig terjedő folyamat pontosan melyik mozzanatát akarja védeni a törvény a jogosulatlan használat és másolás ellen? A 20. század végén pedig olyan nagy változások történtek (például Magyarország kilépett a globális piacra, és megjelent az internet), amelyek teljesen felforgatták az addigi rendszert.

Ezek elemzése során egyszerre fogok történelmi, jogi és irodalomtörténeti szempontokat felhasználni, mivel ezek együttesen vezettek a szerzői jog kialakulásához és változásaihoz. A szerzői joggal kapcsolatos legfontosabb jogi problémák és azok megoldási kísérletei, a törvényhozás vitakérdéseinek körbejárásával pedig remélhetőleg sikerül képet alkotni a jelenleg hatályos szabályozásról is.

Bibliográfia:

ALFÖLDY Dezső, *A magyar szerzői jog, különös tekintettel a M. Kir. Kúria gyakorlatára*, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1936.

BALOGH Gergő, *A modern magyar szerző előállítása = Iustitia meghallgat. Tanulmányok a "jog és irodalom" köréből*, szerk. BODNÁR Kriszta–Fekete Balázs, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete, Budapest, 2018, 165–186.

KELEMEN Mór, *Adatok az írói tulajdonjog hazai történelméhez*, Budapesti Szemle 1869/14., 305–317.

MEZEI Péter, *A szerzői jog története a törvényi szabályozásig (1884. XVI. tc)*, Jogelméleti szemle 2004/3, 17–42.

NÓTÁRI Tamás, *A Magyar szerzői jog fejlődése*, Lectum Kiadó, Szeged, 2010.

WOODMANSEE, Martha, *A szerzőhatás. A kollektivitás újrafelfedezése* [ford. Vadas András] = *Metafilológia 2. Szerző – könyv – jelenetek*, szerk. KELEMEN Pál–KULCSÁR SZABÓ Ernő–TAMÁS Ábel–VADERNA Gábor, Ráció Kiadó, Budapest, 2014.

Köbli Máté

magyar alapszak

„Az a világ kint haddal tele - de nem abba halunk bele” - Szepessy László és az első magyar verseskötet a Nagy Háborúról, avagy egy kultuszteremtési kísérlet kudarca

Az I. világháborúval foglalkozó nemzetközi tudományos diskurzusban jelenleg a háború irodalmának eszmetörténeti és kulturális fókuszú újraértelmezése zajlik (vö. CLARK, 2015). A hazai irodalom- és kultúratudományban egyelőre kevésbé érzékelhető ez a folyamat. Magyarországon a „háborús irodalom” értelmezése még ma is gyakran a két világháború között megalkotott narratívákból táplálkozik: a szerzők köré hősi kultuszt teremt, így kritikátlanul és reflektálatlanul tekint életművük vonatkozó részére, valamint általánosan a háború kultúrájára (KEEGAN, 2002).

Előadásomban a Nagy Háború első magyar verseskötetét szerző Szepessy László líráján, és annak recepcióján keresztül mutatom be ezt a jelenséget. Szepessy 1914 és 1915 között harcolt a szerb, majd később az olasz fronton. Részt vett az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének legelkeseredettebb küzdelmeiben, azonban verseiben szinte alig jelenik meg a háborút elítélő hang. Az előadás célja, hogy Szepessy példáján keresztül rávilágítson az I. világháborús irodalom recepciójának egyoldalúságára. Ennek tárgyalása során kiemelt figyelmet fordítok a téma eszmetörténeti és társadalmi vetületeire: reflektálok a háborút legitimáló ideológiák visszásságaira, valamint tömegekre gyakorolt hatásukra. Ezek mellett felvetek egy alternatív megközelítést is, amely elősegítheti a nemzetközi kutatási eredmények és perspektívák beépítését a hazai diskurzusba.

A kutatás interdiszciplináris megközelítést alkalmaz. Az elméleti keret gerincét Hans Robert Jauss *Recepcióelmélet, esztétikai tapasztalat, irodalmi hermeneutika* (JAUSS, 1999) című műve adja, de a különböző interpretációkhoz kultúraelméleti és filozófiai, a minél pontosabb történelmi kontextus megalkotásához pedig hadtörténeti forrásokat is felhasználok.

Bibliográfia:

CLARK, Christopher, *Alvajárók. Hogyan menetelt Európa 1914-ben a háború felé*, Park, Budapest, 2015.

JAUSS, Hans Robert, *Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika*, Osiris, Budapest, 1999.

KEEGAN, John, *A hadviselés története*, Corvina, Budapest, 2002.

MAGYAR MŰHELY

EÖTVÖS COLLEGIUM

Szervezők: Duda Dániel, Dudra Zsófia
Helmrich Márton, Kmetty Klaudia,
Varga Borbála Kincső